

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KËSHILLI I MINISTRAVE
KOMITETI KOMBËTAR I DIGAVE TË MËDHA

RAPORTI VJETOR

PËR

GJËNDJEN, SHFRYTËZIMIN, MONITORIMIN,
MIRËMBAJTJEN DHE SIGURINË E DIGAVE TË
MËDHA DHE DAMBAVE NË SHQIPËRI.

Viti 2023

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KËSHILLI I MINISTRAVE
KOMITETI KOMBËTAR I DIGAVE TË MËDHA

Tiranë, Mars 2024

PËRMBAJTJA

- 1. Të përgjithshme**
- 2. Qellimi i hartimit të Raportit vjetor dhe kuadri ligjor**
- 3. Gjendja aktuale e digave të mëdha dhe dambave si dhe monitorimi dhe siguria e tyre**
- 4. Programi dhe aktivitetet e KKDM zhvilluar gjatë vitit 2023**
- 5. Përfundime dhe Rekomandime për sektorin e monitorimit dhe sigurisë së digave të mëdha dhe dambave**

Shtojcat:

- Shtojca 1 - Lista e digave të mëdha dhe shfrytëzuesit e tyre në Shqipëri, 2023.
- Shtojca 2 - Statistikat kryesore për digat e mëdha në Shqipëri, 2023.
- Shtojca 3 - Digat e mëdha me rrishtim të lartë, 2023
- Shtojca 4 - Lista e digave jashtë funksionit, 2023
- Shtojca 5 - Konkluzionet e Raportit të SECO për situatën në sektorin e digave të mëdha

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KËSHILLI I MINISTRAVE
KOMITETI KOMBËTAR I DIGAVE TË MËDHA

1. Të Përgjithshme

Në Shqipëri aktualisht janë **350 diga te medha dhe afro 300 diga te vogla** duke e renditur vendin tone nder 6 vendet e para ne Europe dhe nder 20 vendet e para ne Bote me numrin total me te madh te digave te medha. Shqiperia eshte vendi qe ka me shume diga te medha ne bote per fryme dhe per 1000 km². Për vetë rëndesine ekonomike dhe rriskun e larte qe kane digat ne rast prishje te mundshme te tyre apo te permytjeve nga rreshjet e medha është e domosdoshme mirembajtja, monitorimi, kontrolli dhe rritjen e sigurise se tyre.

Territori hidrografik i Shqipërisë ka një sipërfaqe prej 44 000 km² ose 57 % më shumë se territori shtetëror i vendit. Në territorin hidrografik të vendit tone bien afro 1400 mm rreshje në vit. Afro 40 % e prurjeve mesatare të ujit të lumenjve dhe perrenjve te vendit tone përdoren për prodhim energjie ujore dhe me pak se 700 milion m³ ujë përdoren për ujitje të tokave bujqësore.

Një rol shumë të rëndësishëm në administrimin e këtyre ujrave luajnë 350 digat e mëdha të ndërtuara kryesisht ne vitet 1960 - 1990 të cilat përdoren për prodhimin e energjisë ujore, furnizimit me ujë të pijshëm, ujitjet e tokave bujqësore, mbrojtjen nga përmytjet, rritjen e peshkut, transportin ujqor, turizem dhe zhvillimin urban.

Sipas Rregjistrimit Kombëtar të Digave të Mëdha të hartuar dhe aprovuar nga Komiteti Kombëtar i Digave të Mëdha (KKDM), në vendin tonë aktualisht janë **350 diga të mëdha** të përcaktuara sipas Ligjit Nr.8681, datë 02.11.2000 “Për projektimin, ndërtimin, shfrytëzimin dhe mirëmbajtjen e digave dhe dambave”, i përditësuar në datë 14.02.2003. Nje liste e ketyre digave me te dhenat kryesore te tyre dhe rezervuareve te krijuar prej tyre si dhe lista e 67 shfrytezuesve te tyre per vitin 2023 jepet ne aneksin 1 bashkelidhur

24 diga të mëdha janë ndertuar për prodhim energjie ujore, 320 diga të mëdha për qellime ujitje te tokave (rezervuarët e 130 prej tyre përdoren edhe për peshkim), 4 diga të mëdha për qellime urbane dhe turistike dhe 2 diga të mëdha janë ndërtuar për furnizim me ujë të pijshëm. Theksojme se me se 25 diga te medha per qellime ujitje jane aktualisht jasht funksionit

Digat më të larta janë pjese e kaskadave kryesore të ndërtuara në lumenjtë Drin, Devoll dhe Mat të cilat përdoren kryesisht për prodhim hidroenergjie. Njëkohësisht, ato janë digat me rrezikun më të lartë për dëmtime në ekonomi dhe humbje në njerëz në rastet e ndonjë ngjarje natyrore katastrofike apo prishje të mundshme të ndonjë dige. Afro 300 000 njerez banojne ne zonat urbane poshte digave te te tre kasakadve te mesiperme.

Sipas legjislacionit ne fuqi, të gjitha **digat e mëdha janë vepra të rëndësisë së vecantë dhe kërkojnë marrjen e tërësisë së masave organizative, teknike dhe financiare** që të garantojnë

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KËSHILLI I MINISTRAVE
KOMITETI KOMBËTAR I DIGAVE TË MËDHA

shfrytëzimin normal të tyre, jetëgjatësinë më të madhe dhe mosçënimin e të tretëve gjatë fazës së ndërtimit dhe shfrytëzimit të tyre.

Aktualisht, Digat e mëdha administrohen dhe përdoren nga **67 operatorë të ndryshëm** ku:

- 55 operatorë të digave të mëdha janë Bashkitë e vendit,
- 1 operator është operator publik shtetëror (KESH sh.a.) që administrojnë 6 digat e kaskadës së lumit Drin të cilat përdoren kryesisht për prodhim energjie si dhe për turizëm, transport dhe peshkim,
- 1 operator është operator publik shtetëror (MBZHR) që administrojnë 8 digat e mëdha që përdoren kryesisht për ujëjitje por 2 prej rezervuarëve të krijuar prej tyre përdoren edhe për prodhim energjie,
- 1 operator është operator privat (KURUM sh.p.k.), që përdor 3 digat e mëdha .
- 7 operatorë janë operatore privat që i kanë marrë me konçesion për prodhim energjie ujore, (Devolli HP, AYEN, Inerte Lumzi, Diteco, Teodori 2003, Hydroenergy, Favina.),
- 2 operatorë të digave të mëdha janë ndërmarrjet e Ujësjellës - Kanalizimeve (UK Durrës dhe UK Tiranë).

2. Qëllimi i hartimit të Raportit vjetor 2023 dhe kuadri ligjor

Qëllimi kryesor i përgatitjes së këtij raporti vjetor, është për të informuar Këshillin e Ministrave për gjendjen e digave të mëdha dhe dambave, problematikat në sektorin e digave të mëdha dhe dambave duke përfshirë jo vetëm aspekte të kontrollit dhe monitorimit të tyre, por edhe domosdoshmërinë për një reformë të thellë e të plotë institucionale dhe ligjore në institucionet përgjegjëse për shfrytëzimin, monitorimin, mirëmbajtjen dhe sigurinë e tyre. Qëllimi i kësaj reforme është përmirësimi i procesit të kontrollit dhe monitorimit të tyre si dhe rritjes së sigurisë në zonat poshtë tyre duke ju përshtatur kërkesave të legjislacionit Europian.

Njekohesisht, në këtë Raport do të jepen disa përfundime dhe rekomandimet përkatëse për sigurinë normale dhe përmirësimet e domosdoshme në këtë sektor të rëndësishëm për

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KËSHILLI I MINISTRAVE
KOMITETI KOMBËTAR I DIGAVE TË MËDHA

ekonominë e vendit i cili perballlet me probleme te shumta ne lidhje me kontrollin, monitorimin dhe sigurine e digave te medha.

Gjithashtu, KKDM kërkon të bëjë sensibilizimin e aktoreve kryesore përgjegjes për rëndësinë e sigurisë dhe monitorimit të digave, vlerat e mëdha ekonomike që kanë në përdorim si dhe për pasojat e rënda që mund të ketë nga mungesa e mirëmbajtjes, kontrollit dhe monitorimit të tyre.

Për përgatitjen e Raportit Vjetor të vitit 2023 për Gjëndjen, shfrytëzimin, mirëmbajtjen dhe Sigurinë e Digave dhe Dambave në Shqipëri, KKDM është bazuar në legjislacionin në fuqi.

Me poshte po japim aktet ligjore dhe nenligjore ku bazohet veprimtaria ne kete sektor:

Ligjet:

- Ligji Nr. 8681, dt. 02.11.2000 “Për Projektimin, ndërtimin, shfrytëzimin dhe mirëmbajtjen e digave dhe dambave”, i përditësuar në dt.14.02.2013.
- Ligji Nr. 10431, date 09.06.2011 “Për Mbrojtjen e Mjedisit”.
- Ligji Nr. 111/2012, date 15.11.2012 “Mbi Menaxhimin e integruar të Burimeve Ujore” i përditësuar me ligjin Nr.6/2018,
- Ligji Nr. 242, date 09.03.2017 “Per Administrimin e Ujitjes dhe Kullimit”,
- Ligji Nr. 45, datë 18.07.2019 “Për Mbrojtjen Civile”

Vendimet e Këshillit të Ministrave

- VKM Nr. 147, dt. 18.03.2004 “Për miratimin e rregullores për sigurinë e digave dhe dambave”,
- VKM Nr. 4, dt. 18.07.2003 “Për kërkesat e dokumentacionit teknik dhe ligjor që duhet të përmbajnë dosjet teknike/ pasaportat e digave”,
- VKM Nr. 1108, dt. 30.12.2015 “Për transferimin e sistemeve dhe digave të ujitjes tek pushteti lokal”,

Udhëzime dhe rekomandime të KKDM dhe të ICOLD

- Udhëzimet e KKDM për Hartimin e rregulloreve të shfrytëzimit të digave dhe dambave, Monitorimin e digave të mëdha pas termetit, Përgatitjen e pasaportave të digave dhe dambave, Përgatitjen e planeve të gadishmërisë në rastet e emergjencave civile të shkaktuara nga prishja e mundëshme e digave.
- Buletinet e ICOLD për projektimin, ndërtimin, shfrytëzimin dhe sigurinë e digave

3. Gjendja aktuale e kontrollit, monitorimit dhe Sigurise se digave të mëdha dhe dambave ne Shqiperi gjate vitit 2023

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KËSHILLI I MINISTRAVE
KOMITETI KOMBËTAR I DIGAVE TË MËDHA

Bazuar në Raportet Vjetore të ardhura nga 38 Shfrytëzues të digave (vetem 57 % e numrit total të tyre), si dhe nga inspektimet dhe kontrollet e kryera nga KKDM gjatë vitit 2023, dëshirojmë t'ju informojmë se në përgjithësi **digat e mëdha, me perjashtim të digave për prodhim hidroenergjie të ndertuara në lumenjte Drin, Devoll dhe Mat, nuk monitorohen dhe nuk mirëmbahen nga shfrytëzuesit e digave sipas kërkesave të legjislacionit në fuqi duke sjellë jo vetem përkeqësim të gjendjes së tyre, mungesë të njohjes reale të situatave aktuale dhe krijimin e problemeve të panjohura për zonat urbane poshtë tyre. Kjo situatë është më problematike në digat që përdoren dhe janë në pronësi të bashkive të vendit të cilat kanë treguar gjatë këtij viti një neglizhencë në mirëmbajtjen dhe monitorimin e tyre. Në keto bashki vërehen edhe probleme të mëdha që lidhen me mungesën e inxhinierëve dhe njësitë të kontrollit teknik të digave. Nga Kontrolli dhe Inspektimi i digave të mëdha gjatë vitit 2023 rezultoi se me se 30 diga të mëdha dhe afro 90 diga të vogla janë jashtë funksionit. Me shumë detaje jepen në tabelën përkatëse në shtojcën 4.**

Fakti që afro 40 % e bashkive që administrojnë digat e mëdha nuk dorëzojnë raportin vjetor për gjendjen e digave të kërkuar në legjislacion, tregon më së miri neglizhencën dhe pafthësinë e tyre për administrimin, kontrollin dhe monitorimin e këtyre digave. Ndër bashkitë që nuk kanë sjellë raporte vjetore për gjendjen e digave të mëdha, mund të përmendim **Bashkitë e Elbasanit, Beratit, Durrësit, Korçes, Krujës, Fierit dhe Peqinit ku janë mëse 60 diga të mëdha. Në shumë prej këtyre bashkive, sipas inspektimeve të kryera nga KKDM ka shumë diga që nuk përdoren dhe janë jashtë funksionit për probleme teknike të vogla si dhe për neglizhencë të përdoruesve të tyre.**

Duhet të theksojmë se edhe shumica e raporteve vjetore të ardhura pranë KKDM nga bashkitë, tregojnë problematika të theksuara në drejtim të kontrollit, monitorimit dhe sigurisë së tyre sipas kërkesave ligjore.

Asnjë prej bashkive të mesiperme nuk kanë bërë trajnime të stafit teknik të tyre që prej marrjes në pronësi të këtyre digave në vitin 2015 nga MBZHR. Në shumicën e bashkive mungon dokumentacioni teknik për digat (projekti i detajuar, të dhënat e monitorimit ndër vite, etj), i cili nuk është dorëzuar nga MBZHR në periudhën e transferimit të aseteve të digave sipas kërkesave të VKM Nr. 1108, datë 30.12.2015.

KKDM ka vërejtur se **procesi i transferimit të aseteve të luajtshme dhe të paluajtshme të digave të ujitjes** si pjesë përbërëse e infrastrukturës së ujitjes i kryer në bazë të VKM Nr. 1108, datë 30.12.2015 që prej 9 vitesh **nuk ka sjellë asnjë përmirësim në përdorimin, mirëmbajtjen, monitorimin dhe sigurinë e tyre.** Theksojmë se në këto procese ka munguar edhe një vlerësim i aseteve të këtyre digave si dhe kontrolli dhe drejtimi i duhur i procesit nga prefekturat. **Per me se 96 % të digave të mëdha dhe rezervuareve të krijuar prej tyre nuk është kryer asnjë vlerësim i aseteve apo rregjistrim në rregjistrin kadastral.** Ky proces në shumicën e rasteve është kryer në mungesë të një dokumentacioni teknik tek shfrytëzuesit e digave nga MBZHR, pa dorëzuar një dosje teknike të digave dhe pa kryer një proces të rregullt ligjor të vlerësimit dhe rregjistrimit të aseteve të digave, rezervuareve dhe elementeve të saj, pa trajnime për ekipin e inxhinierëve të digave që monitorojnë këto diga.

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KËSHILLI I MINISTRAVE
KOMITETI KOMBËTAR I DIGAVE TË MËDHA

Këto kërkesa që ishin detyrime ligjore nuk janë kryer edhe sot nga MBZHR dhe prefekturat përkatëse të cilat kishin për detyrë kryerjen e një proces korrekt, profesional dhe në përputhje me kërkesat e ligjit. Kjo situatë nuk justifikon mungesën e masave të mesiperme edhe sot nga bashkitë për përgatitjen e këtyre dokumentave të kërkuara nga legjislacioni në fuqi dhe nga KKDM përmes shkresave dhe udhëzimeve të dhëna edhe gjatë vitit 2023.

Aktualisht ndodhemi përpara faktit që asetet e digave të mëdha nuk janë të vlerësuara dhe të rregjistruara në Agjencinë Kombëtare të Kadastres dhe bashkitë nuk kanë asnjë të dhënë në lidhje me vlerën e këtyre asetëve. Megjithatë kërkesat e here pas herëshme të KKDM, **nuk ka një vlerësim dhe regjistrim të asetëve të digave të mëdha dhe rezervuareve të tyre.**

Një problem shqetësues është **vjetërsia e digave të mëdha** që përdoren për ujë. Me se 110 diga të mëdha që përdoren për ujë të cilat janë me material vendi, janë ndërtuar para 50 viteve në një kohë që projektimi i tyre sipas standarteve teknike të kohës për këto lloje digash kanë qenë të projektuar për jo më shumë se 50 vjet. Kjo situatë kërkon rivlerësimin sa më të shpejtë të jetë e mundur e kushteve aktuale të tyre sipas standarteve bashkëkohore.

Theksojmë se **një problem i madh vazhdon të jetë mungesa e monitorimit të digave të mëdha** që përdoren për ujë dhe sidomos vendosja e instrumentave të monitorimit në këto diga duke sjell mungesën e një baze të të dhënave të monitorimit të tyre.

KKDM ngre shqetësimin se 96 % e digave të mëdha që përdoren për ujë nuk kanë të instaluar asnjë instrument për monitorimin e këtyre digave. Mjaft shqetësues është fakti se në disa diga të mëdha që kanë edhe një rrisht shumë të lartë për zonat urbane poshtë tyre nuk ka të instaluar asnjë instrument për monitorimin e tyre. Mund të përmendim digën e liqenit Artificial të Tiranës, Digen e Farkës, të Cekrezës dhe të Kasharit në Tiranë, digën e Paskuqanit në Kamez, digat e Lumarit në Mallakastër, digën e Tapizes në Krujë apo digat e mëdha në bashkitë e Durrësit, Elbasanit, Beratit dhe Shijakut.

Njëkohësisht, **sipas një inspektimi nga KKDM rezultoi se afro 10 % e digave të mëdha dhe me se 25 % e digave të vogla nuk përdoren për qëllimin që janë projektuar dhe ndërtuar,** për arsye se kanë dalë jashtë funksionit. Gjithashtu, disa bashki që janë shfrytëzues të këtyre digave kanë kërkuar nxjerrjen jashtë funksionit të disa digave të mëdha të administruara prej tyre por pa paraqitur ndonjë projekt apo plan braktisje apo miratim nga Ministria përkatëse. KKDM sugjeron dhe kërkon rivlerësim teknik nga specialistë me eksperiencë në këtë fushë dhe të licencuar të cilët të hartojnë projektin dhe raportin e duhur në përputhje me standartet teknike shqiptare, legjislacionin në fuqi dhe rekomandimet e ICOLD.

Gjatë vitit 2023 duke u bazuar në komunikimin me shfrytëzuesit e digave dhe disa inspektime në terren, na rezultoi se në mëse 90 % të digave të mëdha të vendit, ka mungesë të rregulloreve të shfrytëzimit të digave, mungesë të monitorimit të sasisë së ujit që ndodhet në rezervuar, mungesë të matjeve të volumeve aktuale të ujit dhe të sedimenteve në rezervuarët e krijuar nga këto diga sipas kërkesave të nenit 30 të VKM përkatëse. Këto mungesa ndikojnë në administrimin dhe përdorimin jo efikas të ujit të grumbulluar në këto rezervuare.

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KËSHILLI I MINISTRAVE
KOMITETI KOMBËTAR I DIGAVE TË MËDHA

Nje problem qe nuk po gjen akoma zgjidhje eshte mungesa e planeve të gadishmërisë në rastet e emergjencave civile (PGEC) dhe mungesa e sistemeve të alarmit. Ne me se 90 % te digave te medha mungojnë sistemet e alarmit, hartat e permbytjeve ne zonat urbane poshte tyre dhe PGEC në përputhje me standartet bashkëkohore dhe kërkesat e KKDM. Kjo ceshtje behet me problematike ne afro 50 digat me rrisht te larte per humbje jete te njerezve te identifikuar nga KKDM dhe te dhena ne Shtojcen 3 te ketij Raporti.

Gjithashtu, në realitetin e shfrytëzimit të digave të medha nga disa kompani koncesionare te prodhimit te energjise ujore përmes HEC-eve, të cilët janë shfrytëzues të këtyre digave, ka shumë raste të mos respektimit të kërkesave të legjislacionit të sipërcituar. Shume prej këtyre shfrytëzuesve nuk kane instaluar sisteme te monitorimit te digave dhe sisteme te alarmit. Disa prej tyre si shfrytëzuesit e diges se HEC Osojes, diges se HEC Lumzi, diges se HEC Okshtun, diges se HEC Murdhar, diges se HEC Belisoves apo diges se HEC Helmes jo vetem qe nuk kane kryejne monitorimin e këtyre digave sipas kerkesave te legjislacionit ne fuqi por kane dorezuar edhe raportet vjetore per vitin 2023 te kerkuara nga KKDM dhe ligji I mesiperm.

Mosdorezimi i raporteve 6 mujore dhe vjetore ndodhin edhe me institucionet shteterore dhe publike të rëndësishme. Rast tipik mund të përmenden mosdorezimin e raportit vjetor nga MBZHR

Për të dhënë një pasqyrë më të detajuar të situatës, po përshkruajme këtë proces sipas tipit të digave, përdorimit të tyre, rëndësisë dhe sigurisë që duhet të trajtohen dhe problematika që janë hasur si më poshtë,

3.1 - Digat e mëdha që përdoren për prodhim energjie ujore

Sipas rregjistrimit të KKDM, në vendin tonë aktualisht janë **24 diga të mëdha** nga të cilat 7 diga të mëdha janë pjesë e Kaskadës së lumit Drinit të shfrytëzuara nga KESH dhe DITECO, 3 diga janë pjesë e kaskadës së lumit Devoll që shfrytëzohen nga Shoqëria DEVOLLI HP (Moglicë dhe Banjë) dhe shoqëria Favina (Osoja), 4 diga janë pjesë e kaskadës së lumenjve Mat dhe Fan të shfrytëzuara nga kompanite AYEN, KURUM, LUMZI, etj

- **Digat e mëdha për prodhim energjie të kaskadës së lumit Drin të administruara nga KESH sh.a.**

Kontrolli, monitorimi dhe siguria e 6 digave të medha ne kaskaden e lumit Drin kryhet nga ekipe teknike sipas rregulloreve përkatëse të shfrytëzimit. KESH jo vetëm kryen një kontroll vizual sipas kërkesave teknike por ka instaluar në çdo digë sistemet bashkëkohore përkatëse të monitorimit

KESH vazhdon te operoje me rregulloren për shfrytëzimin e digave dhe shkarkimeve në rastet e plotave të mëdha te vitit 1988. Nga shqyrtimi i te dhenave te niveleve te ujit ne te tre rezervuarat e kaskades se lumit Drin, rezulton se ne disa raste kjo rregullore nuk eshte respektuar. Konkretisht, ne liqenin e Fierzes per afro 2 muaj te vitit 2023 (Maj dhe Qershor), niveli i ujit ka

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KËSHILLI I MINISTRAVE
KOMITETI KOMBËTAR I DIGAVE TË MËDHA

qene mbi 296 mmnd dhe per afro 2 jave ka qene mbi 297 mmnd. Keto nivele jane ne kundërshtim me Rregulloren e mesiperme per shkarkimet ne rastet e plotave te medha .

Në vitin 2015, KESH ka përgatitur edhe hartat e përmbytyjeve për zonën poshtë digave ne rastet e prurjeve qe mund te vijne nje here ne 20 vjet, nje here ne 50 vjet dhe nje here ne 100 vjet. KKDM sugjeron se keto harta duhet te ribehen duke u bazuar ne matjet e siperfaqes se tokes ne kete zone, zhvillimit aktual urban te zones poshte digave deri ne bregdetin Adriatik, kushteve te reja te shfrytezimit te kaskades se lumit Drin duke perfshire edhe shfrytezimin nga HEC Ashta si dhe kombinimit te prurjeve qe vijne nga lumi i Bunes dhe shkarkimet qe kryhen nga sistemet e shkarkimit te HEC Vau i Dejes.

Bazuar në studimet e mëparshme, në matjet e fundit të volumeve të ujit në të 3 ujëmbledhësit e krijuar, ne kushtet e shfrytezimit aktual te kaskades se lumit Drin nga KESH si dhe në grumbullimin e të dhënave të shumta gjatë 35 viteve të fundit në lidhje me prurjet dhe rreshjet qe kane ndodhur ne pellgun ujembledhes te lumit Drin, menaxhimin e integruar të ujrave të kaskadës si dhe problematikat që janë hasura nga përmbytyjet në vitet 2010 dhe 2018, KKDM sugjeron që **KESH duhet të ndërmarrë inisiativa profesionale** të bazuar në ekspertiza të thelluara dhe të studjuara **per përditësimin dhe përmirësimin e menaxhimit të integruar të Kaskadës** dhe ngritjen në një stad bashkëkohor dhe eficient të menaxhimit të prurjeve të mëdha në kaskadën e lumit Drin. Këto ekspertiza mund të mbështeten në Udhezimet dhe rekomandimet e dhëna nga KKDM si dhe në buletinet e ICOLD Nr. 186 “Për menaxhimin e integruar të digave të kaskadës”, Nr. 187 “Për menaxhimin e rrezikut dhe përmbytyjeve”.

Duke u bazuar në të gjitha të dhënat dhe studimet e deri sotme të kryera nga KESH, **KKDM rekomandon kryerjen e një rishikim te plote dhe përditësimi profesional nga ekspertë me përvojë të Rregullores së Shkarkimit të Plotave në kaskadën e lumit Drin** e hartuar në vitin 1988 nga nje grup specialistesh te ISP Nr.3 **duke e përshtatur me kushtet dhe metodat e sotme të menaxhimit të integruar të kaskadave** si dhe ndryshimeve klimatike në vendin tonë.

Rishikimi i rregullores duhet të ketë si fokus rritjen e sigurisë së digave të kaskadës së lumit Drin, operimin optimal të integruar të ujëmbledhësive të kaskadës si dhe përgatitjen e moduleve të operimit duke kombinuar përfitimet nga hidroenergjinë me zvogëlimin e rrishtit nga përmbytyjet dhe përfitimet për kulturat bujqësore në tokat që ndodhen në zonat poshtë digave të HEC Vau i Dejës. Ky rishikim duhet të marrë në konsideratë edhe konkluzionet e dhëna nga ekspertet e huaj për rritjen e kapaciteteve të shkarkuesve në digat e HEC Fierzë dhe HEC Koman si dhe volumet aktuale te ujit në 3 rezervuarët e kaskadës së lumit Drin.

Në kuadër të nje shfrytezimi te integruar te ujrave ne kaskaden e lumit Drin, KKDM rekomandon ngritjen dhe funksionimin e Komisioneve Ndërkufitare të ujrave me Maqedoninë e Veriut dhe me Kosovën për të bërë të mundur jo vetëm shfrytëzimin e përbashkët të ujrave të basenit ujembledhes të lumit Drin por edhe për te krijuar nje bashkëpunim institucional ndërqeveritar në lidhje me monitorimin dhe sigurinë e digave të kaskadës së lumit Drin dhe në mënyrë të veçantë për efektet e shfrytezimit të digave që ndodhen ne Maqedonine e Veriut.

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KËSHILLI I MINISTRAVE
KOMITETI KOMBËTAR I DIGAVE TË MËDHA

Theksojme se kaskada e Lumit Drin për vetë tipin e digave të ndërtuara, kompozicionin dhe basenet e krijuara, kapacitetet e instaluar të energjisë, dinamikën e përdorimit për shfrytëzimin e kësaj energjie, peshën specifike në prodhimin e energjisë dhe impaktin pozitiv në ekonomine e vendit është Unike në Europë. Gjithashtu, duke patur parasysh edhe faktin e Rrezikut të lartë human dhe ekonomik në raste të ndonjë dëmtimi të mundshëm natyror, do të kërkonim që **kjo kaskadë të marrë statusin e veprave strategjike të rëndësishme shumë të veçantë** e cila duhet të shoqërohet edhe me të gjitha masat organizative e teknike përkatëse dhe ekip të veçantë e të kualifikuar për monitorimin dhe analizën e të dhënave të marra online në kohë reale për të gjitha digat e kaskadës.

Referuar Raportit Vjetor të KESH sh.a., gjatë vitit 2023 janë kryer matjet batimetrike të volumeve të ujit të tre rezervuarëve. Referuar studimeve, analizave dhe matjeve të kryera në vitin 2015 dhe 2023, kapaciteti total i ujëmbledhësit të Fierzës deri në nivelin maksimal të operimit 296.00 mmnd, rezulton të jetë rreth 2.3 miliard m³ ujë, 15 % më pak se volumi I ujit prej 2.7 miliard m³ i dhënë në fazën e projektimit të veprës. Per sa me siper eshte e domosdoshme reflektimi i te dhenave te ketyre matjeve ne operimin dhe shfrytezimin e kaskades se lumit Drin

Nga kontrollet e kryera nga ekipi i sigurisë së digave në KESH, një problem që duhet të monitorohet me kujdes të vazhdueshëm në kohë reale dhe në mënyrë online, vazhdojnë të jenë filtrimet në biefin e poshtëm të digës së Komanit, vlerat e të cilave janë shumë më të larta se vlerat e rekomanduara nga literatura ndërkombetare dhe rekomandimet e ICOLD.

KKDM ka kërkuar që procesi i kontrollit dhe monitorimit të sasisë së ujrave që filtrojnë në anën e poshtme të digës së HEC Koman si dhe turbullësia e tyre në kohë të ndryshme, duhet të kryhet në kohë reale, dhe KESH duhet të marrë masat e duhura për rehabilitimin e strukturës hidraulike të dëmtuar gjatë shkarkimeve të vitit 2022.

Gjithashtu, KKDM sugjeron që KESH të kryejë studime më të detajuara dhe të thelluara me metoda bashkëkohore për përcaktimin e rrugëve të lëvizjes së ujrave nentokesore nga liqeni përmes digës së HEC Koman në drejtim të anës së poshtme të saj.

Duhet theksuar se edhe gjatë vitit 2023, KESH ka kryer investime të mëdha për rritjen e sigurisë së veprave kryesore të digave në përgjithësi dhe operimin e sigurtë të tyre.

KKDM ndjek me vëmendje investimet e kryera me financim të Bankës Botërore dhe KfW për të cilat ka kërkuar të mbikqyren dhe të kolaudohen sipas kërkesave të ligjit. KKDM ka kërkuar që dokumentacioni teknik i punimeve (sipas faktit) për punimet e kryera, duhet të dorëzohet në përputhje me kërkesat ligjore por deri me sot KESH nuk ju është përgjigjur ketyre kërkesave ligjore. KKDM është në pritje të përmbushjes së këtij detyrimi nga KESH sh.a.

- **Digat e mëdha për prodhimin enegjie të kaskadës së lumit Devoll të administruara nga Devolli HP/ Statcraft dhe FAVINA shpk**

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KËSHILLI I MINISTRAVE
KOMITETI KOMBËTAR I DIGAVE TË MËDHA

Kontrolli, Monitorimi dhe siguria e digave të HEC Banjë dhe HEC Moglicë kryhet nga ekipe teknike të kualifikuara dhe sipas rregulloreve përkatëse të shfrytëzimit. Kompania Devolli HP/Statcraft jo vetëm kryen një kontroll vizual sipas kërkesave teknike por ka instaluar në çdo digë sistemet bashkëkohore përkatëse të monitorimit.

Kompania Devolli HP/ Statcraft ka hartuar dhe miratuar rregulloret për shfrytëzimin e digave dhe shkarkimeve në rastet plotave të mëdha. Për të dy digat e mëdha që administrohen prej tyre, janë përgatitur Planet e Gadishmërisë në rastet e emergjencave civile të shoqëruar me skenaret sipas kërkesave të ligjit.

KKDM ka ndjekur me vemendje kontrollin dhe monitorimin e digës së HEC Moglicës gjatë vitit 2023 si dhe ka analizuar rezultatet e dhena në raportet teknike përkatëse të Shfrytëzuesit të digës. **KKDM ka kërkuar monitorimin e kujdesshem dhe të thelluar të problematikave në lidhje me uljet në kuroren e digës së HEC Moglicës si dhe uljeve në pjesën e sipërme të trupit të digës të cilat po kryhen me seriozitet nga shfrytëzuesi.**

KKDM ka kërkuar vazhdimin e procesit të monitorimit dhe të analizës së thelluar të këtyre problematikave. Në rastet se nga monitorimi i situatës vihen re përkeqësime, shfrytëzuesi i digës duhet të raportojë në kohë reale institucionet përkatëse.

Gjithashtu, KKDM ka vërejtur se kontrolli, mirëmbajtja dhe monitorimi i digës së HEC Osojes nga kompania FAVINA që ndodhet në pjesën e sipërme të lumit të Devollit ka probleme të shumta në lidhje me instalimin e sistemeve të monitorimit, mungesës së rregulloreve të shfrytëzimit të saj, zbatimit të kërkesave teknike si dhe të mosplotesimit të kërkesave të legjislacionit në fuqi. Kompania Favina shpik që administron dhe përdor këtë digë, kryen vetëm një kontroll vizual dhe nuk ka të instaluar instrumentat e duhura përkatëse të monitorimit të kërkuara sipas VKM përkatëse. Kompania nuk ka të miratuar Rregulloren e Shfrytëzimit, mirëmbajtjes, monitorimit dhe Sigurisë së digës dhe nuk ka përgatitur hartat e përmbytyjes në zonat poshtë digës apo të kete instaluar ndonjë sistem alarmi në digë.

- **Digat e mëdhe për prodhime energjie në lumin Fan dhe Mat të shfrytëzuar nga AYEN, Kurum dhe Lumzi MC.**

Diga e HEC Ura e Fanit. Kontrolli, Monitorimi dhe siguria e digës së HEC Ura e Fanit kryhet nga ekipe teknike të kualifikuara dhe sipas rregulloreve përkatëse të shfrytëzimit. Kompania AYEN jo vetëm kryen një kontroll vizual sipas kërkesave teknike por ka instaluar edhe instrumentat përkatëse për monitorimin e digës. Në bazë të matjeve të kryera dhe kontrollit të kryer gjatë vitit 2023, rezulton se në këto digë ka probleme në lidhje me filtrimet në pjesën e poshtme të digës të cilat janë me të mëdha se vlerat e projektuar.

Kompania AYEN ka hartuar rregulloret për shfrytëzimin e digës dhe shkarkimeve në rastet e plotave të mëdha e cila është aprovuar nga KKDM. Shfrytëzuesi i digës ka përgatitur hartat e përmbytyjeve dhe Planet e Gadishmërisë në rastet e emergjencave civile të shoqëruara me skenarët sipas kërkesave të ligjit dhe duke u bazuar në gjendjen faktike të digës.

Diga e HEC Ulez dhe HEC Shkopet. Kontrolli, monitorimi dhe siguria e digës së HEC Ulez dhe HEC Shkopetit kryhet nga ekipe teknike të kualifikuara dhe sipas rregulloreve përkatëse të

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KËSHILLI I MINISTRAVE
KOMITETI KOMBËTAR I DIGAVE TË MËDHA

shfrytëzimit. Kompania KURUM jo vetëm kryen një kontroll vizual sipas kërkesave teknike por ka instaluar edhe sisteme të monitorimit të digës të cilat funksionojnë dhe japin të dhëna të rregullta. KURUM ka hartuar rregulloren për shfrytëzimin e digës dhe shkarkimeve në rastet e plotave të mëdha e cila është shqyrtuar në KKDM. Planet e Gadishmërisë në rastet e emergjencave civile për digat e Ulzës dhe Shkopetit, janë përditësuar duke marrë në konsideratë plotësimet dhe ndërhyrjet e kryera në digën e HEC Ulzës në vitin 2018.

Diga e HEC Lumzi. Kontrolli, monitorimi dhe siguria e digës së HEC Lumzi nuk kryhet nga ekipe teknike të kualifikuara dhe sipas rregulloreve përkatëse të shfrytëzimit. **Kompania MC Inerte Lumzi jo vetëm që nuk kryen kontroll dhe monitorim me instrumenta sipas kërkesave teknike, por deri më sot nuk ka dorëzuar ndonjë Raport Vjetor në lidhje me gjendjen e digës apo monitorimin e saj. Në digën e HEC Lumzi nuk ka të instaluar sisteme të monitorimit të digës apo sisteme të alarmit.**

○ **Digat e mëdha për prodhim energjie të administruara nga koncesionarë të tjerë.**

Bazuar në kontrollin e kryera nga strukturat e KKDM dhe raportimet e kërkuara nga shfrytëzuesit e digave, rezulton se **kontrolli, mirëmbajtja dhe monitorimi i digave të HEC Hemes, Belesovë, Gjanc, etj nuk kryhen sipas kërkesave të legjislacionit në fuqi, udhezimeve të KKDM dhe rekomandimeve të ICOLD. Ato kryejnë vetëm kontrole vizuale dhe nuk kanë nje baze të dhenash të matjeve të monitorimit me ane të instrumentave sipas kërkesave teknike. Asnjë prej shfrytëzuesve të mësipërme, nuk kanë hartuar një rregullore për shfrytëzimin e digës dhe shkarkimeve në rastet plotave të mëdha.** KKDM ka kërkuar zyrtarisht plotësimin e saj me hartat e përmbytjeve në zonën poshtë digës, llogaritjen e valës shkatërruese, matjet batimetrike për volumin e ujit në rezervuar, Përgatitjen e planeve të gadishmërisë në rastet e emergjencave civile sipas legjislacionit në fuqi të shoqëruar me skenarët sipas kërkesave të ligjit. Të gjitha këto kërkesa nuk janë plotësuar akoma nga këta shfrytëzues dhe mungesa e ITD e bën të pamundur zbatimin e sanksioneve të përcaktuara në legjislacionin përkatës.

3.2 - Digat e mëdha që përdoren për Furnizim me Ujë (Diga e Bovillës dhe e Manskurisë)

Sipas rregjistrimit të KKDM, në vendin tonë aktualisht janë dy diga të mëdha që përdoren për furnizimin me ujë të popullsisë urbane në bashkinë e Tiranës, Kamzes dhe Kavajes. Diga më e rëndësishme në këtë grup është diga e Bovillës me lartësi 91 m që përdoret për furnizimin me ujë të qytetit të Tiranës dhe të Kamzes.

Kontrolli, Monitorimi dhe siguria e digës së Bovillës kryhet nga ekip teknik i kualifikuar nën administrimin e UKT sipas rregulloreve përkatëse të shfrytëzimit. Bazuar në Kontrollin e kryer nga KKDM si dhe në korrespondencën e gjatë të KKDM në lidhje me problematikat e hasura ndër vite për shfrytëzimin dhe monitorimin e digës së Bovillës, KKDM i ka kërkuar UKT dhe Bashkisë Tiranë, një vëmendje më të madhe në lidhje me marrjen e disa masave thelbësore për sigurinë e kësaj dige edhe për vetë faktin që kjo digë është objekt i rëndësishëm së veçantë. Deri më sot, UKT ka marrë disa masa në lidhje me monitorimin e kësaj dige por vazhdon të jetë problem grumbullimi dhe perpunimi i ketyre të dhenave, monitorimi i një masivi rrëshqitës në anën e

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KËSHILLI I MINISTRAVE
KOMITETI KOMBËTAR I DIGAVE TË MËDHA

djathtë të rezervuarit, si dhe perditesimi I hartes se permbytjeve ne zonen urbane poshte kesaj dige. Theksojme se sipas analizave te kryera gjate vitit 2023, rezulton se me se 100 000 nerez jane ne rrezik ne rast te prishjes se kesaj dige. Gjithashtu, ceshtje qe kerkon vemendje dhe analize te thelluar eshte edhe procesi i sedimenteve ne rezervuarin e kesaj dige si dhe disa aktiviteteteve te shoquara me shperthime eksplozioni ne afersi te diges nga kompani qe shfrytezojne karrierat per prodhim guri ne afersi te saj

Kontrolli, mirëmbajtja dhe monitorimi i digës së Manskurisë aktualisht kryhet nga UK Durrës, pas reformës në sektorin e furnizimit me ujë dhe bashkimit të ndërmarrjeve të UK Kavajë dhe UK Durrës. Në këtë digë janë kryer inspektime në bashkepunim me drejtuesit e UK Durrës dhe janë konstatuar defekte të rënda dhe problematika të mëdha në trupin e digës. Kjo digë dhe rezervuari i krijuar prej saj jane jasht funksionit dhe aktualisht mbahen në gjendje alarmi duke mbajtur nivele minimale të rezervuarit dhe duke mos e përdorur për furnizim me ujë të zonës. Kjo gjendje problematike prej 8 vitesh është menduar ti jepet zgjidhje përmes hartimit të një projekti për rehabilitimin e digës dhe të impiantit të trajtimit të ujit që ndodhet poshtë saj. Në këtë digë nuk ka të instaluar sisteme monitorimi apo sisteme alarmi dhe UK Durres kryen vetëm kontrole vizuale të gjendjes së digës. Per kete dige nuk ka harte te permbytjes per zonen urbane poshte saj ku banojne me se 2000 nerez dhe ndonje PGEC. KKDM ka kërkuar përgatitjen e projektit të zbatimit për rehabilitimin e digës dhe një ndërhyrje inxhinierike sa më shpejt të jetë e mundur nga UK Durrës.

3.3 - Digat e mëdha që përdoren për Ujitje dhe qellime urbane e turistike nga Bashkitë dhe MBZHR,

Sipas rregjistrit të KKDM, në vendin tonë aktualisht janë 324 diga të mëdha që përdoren për ujitje dhe për qellime urbane ku 8 prej tyre shfrytëzohen nga MBZHR dhe 316 diga të mëdha shfrytëzohen nga 54 pushtete lokale që i kanë marrë në administrim përmes VKM Nr. 1108, datë 30.12.2015. Ne shumicen e ketyre digave si dhe tek digat e vogla ka mjaft probleme ne lidhje me gjendjen e tyre, dokumentacionin teknik, monitorimin dhe sigurine e zonave urbane poshte ketyre digave. Vetem ne afro 14 diga te medha qe perdoren per ujitje janë instaluar sisteme të monitorimit por që deri më sot bashkitë dhe MBZHR që i administrojnë këto diga, nuk kanë kryer matje dhe nuk kane një bazë të dhënash të monitorimit të tyre.

Ne të gjitha digat e mëdha që përdoren për ujitje nga bashkitë e vendit dhe MBZHR, nuk ka të instaluar sisteme alarmi duke qenë në shkelje të kërkesave ligjore në fuqi. Në këto diga nuk ka ndërtesë të shërbimit dhe ruajtjes së digë siç kërkohet në VKM Nr. 147, neni 29.

Per sa më sipër, **KKDM rekomandon qe inspektimi për gjendjen e digave të mëdha që përdoren për ujitje dhe peshkim si dhe per përgatitjen e dokumentacionit teknik te tyre dhe te PGEC, mund të kryhet nepermjet nje projekti te financuar nga MBZHR me specialistë te licencuar dhe me pervoje ne sektorin e digave te medha duke u bazuar në kërkesat e legjislacionit në fuqi për digat** si dhe aktet e tjera nënligjore.

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KËSHILLI I MINISTRAVE
KOMITETI KOMBËTAR I DIGAVE TË MËDHA

Bazuar në legjislacionin në fuqi, shfrytëzuesit e digave në bashkëpunim me Ministrinë e linjes dhe KKDM, çdo 10 vjet duhet të kryejë kontrollin teknik të digave. Ky kontroll deri më sot nuk është kryer.

Problemi kryesor që vazhdon të jetë për digat e mëdha që përdoren për ujitje nga bashkitë është mungesa e mirëmbajtjes së tyre, mungesa e sistemeve të monitorimit të digave, mungesa e ekipeve teknike të kualifikuara, mungesa e planeve të gadishmërisë në rastet e emergjencave civile dhe e hartave të permbytjeve në zonat urbane poshte digave si dhe mungesa e sistemeve të alarmit. Me poshte po analizojme në detaje gjendjen aktuale të digave dhe monitorimit të tyre nga dy shfrytëzuesit kryesorë si:

○ **Digat e mëdha për qelime ujitje që shfrytezohen nga MBZHR**

Kontrolli, mirëmbajtja, monitorimi dhe siguria e këtyre digave, kryhet nga ekipe teknike të 4 bordeve të kullimit të MBZHR që ndodhen në Fier, Durrës, Korçë dhe Lezhë. Këto ekipe kryejnë vetëm kontrole vizuale sipas disa udhëzimeve teknike të hartuar nga MBZHR shume vite me pare por nuk kryejnë monitorim me instrumenta të digave siç kërkohet në VKM Nr. 147, neni 31 dhe 32. Në kuadër të projektit të financuar nga BB, janë instaluar instrumenta të monitorimit të digave në 4 prej këtyre digave, por akoma nuk është hartuar ndonjë program i veçantë për mirëmbajtjen dhe monitorimin e tyre nga bordet e kullimit të MBZHR. Deri më sot bordet e kullimit që i administrojnë këto diga dhe MBZHR si Ministri përgjegjëse për përdorimin, mirëmbajtjen dhe monitorimin e këtyre 8 digave, nuk kanë asnjë bazë të dhënash të monitorimit të tyre. Të gjitha digat e mëdha që përdoren dhe administrohen nga kjo Ministri, nuk kanë të instaluar sistemet e alarmit dhe nuk kanë përgatitur dhe miratuar ndonjë plan të gadishmërisë në rastet e emergjencave civile duke qenë në shkelje të kërkesave ligjore në fuqi të përmendura më sipër.

Bazuar në Informacionet e marra si dhe nga kontrollet e ushtruara në terren nga Komiteti Kombëtar i Digave të Mëdha (KKDM) në lidhje me problematikat e hasura gjatë shfrytëzimit dhe mirëmbajtjes të digave të Ujitjes të administruara nga Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural (MBZHR), verëhet se:

- **Mungojnë sistemet e alarmit në digat e mëdha që administrohen nga kjo bordet e kesaj Ministrie.** Duke patur paraysh ndërtimet e shumta në zonën poshtë digave si dhe numrin e madh të njerezve në rrezik që banojnë poshtë tyre, instalimi i sistemeve të tilla moderne është një domosdoshmëri urgjente dhe ligjore.

- **Mungojnë Planet e Gadishmërisë në rastet e emergjencave civile** për të gjitha digat që janë nën administrimin e MBZHR. Në zbatim të Ligjit Nr. 45, datë 18.07.2019 “Për mbrojtjen Civile” dhe VKM nr. 147, datë 18.03.2004 “Rregullore për Sigurinë e Digave dhe Dambave” kërkohet hartimi i këtyre planeve nga shfrytëzuesit e digave dhe miratimi i tyre nga KKDM. Deri me sot, megjithë kërkesat e përsëritura të KKDM si dhe kërkesat ligjore për hartimin e planit të gadishmërisë në rastet e emergjencave civile për digat që

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KËSHILLI I MINISTRAVE
KOMITETI KOMBËTAR I DIGAVE TË MËDHA

shfrytëzohen nga kjo Ministri, akoma nuk është dërguar ndonjë dokument i tillë pranë KKDM për miratim. MBZHR duhet të hartoj planet e alarmit dhe të evakuimit duke përfshirë edhe studimin për përhapjen e vales shkatërruese në luginën poshtë digës sipas kërkesave teknike si dhe planin e gadishmërisë në rastet e emergjencave civile.

- **Mungojnë matjet dhe analiza e sedimenteve në rezervuaret e krijuar** nga këto diga dhe kryerja e matjeve batimetrike të volumeve të ujëmbledhësit. Megjithatë sipas VKM Nr. 147, datë 18.03.2004, neni 30, këto matje duhet të bëhen të paktën një herë në 5 vjet, deri më sot këto matje dhe analiza nuk janë kryer asnjehere në shumicën e digave të medha që administrohen nga kjo Ministri, Problemi behet me i mprehte duke patur parasysh faktin se këto diga janë ndërtuar para me shumë se 50 vitesh dhe fenomeni i mbushjes me sedimente është mjaft i dukshëm për të cilin kërkohej një analizë dhe konkluzione sa më të shpejta për të analizuar jo vetëm jetegjatesinë e tyre por edhe masat që duhet të merren në të ardhmen për menaxhimin e integruar të ujërave të tyre.
- **Mungojnë monitorimi me instrumenta i digave të medha sipas kërkesave teknike dhe udhëzimeve të KKDM** si dhe përpunimi dhe analiza e matjeve të monitorimit gjeologjik, gjedoezik, hidraulik dhe hidrometeorologjik në lidhje me uljet e mundshme të digës, filtrimet e ujërave, rrëshqitjet, lëvizjet lokale në trupin e digave dhe në shpatet e tyre. Njohja e fenomeneve që ndodhin në diga si dhe të gjëndjes së tyre shërben jo vetëm për rritjen e sigurisë së digave por edhe për analizimin e problematikave që mund të kenë ndodhur gjatë viteve të operimit dhe shfrytëzimit të saj. Kjo lidhet edhe me faktin e moshës së vjetër të ndërtimit të këtyre digave shumica e të cilave janë ndërtuar me shumë se 50 vite më parë dhe me teknologji të vjetëruar të viteve 1960-1970. Problematika behet me e madhe duke u nisur edhe nga fakti i mungesës së mirëmbajtjes dhe monitorimit të tyre si dhe nga fakti i popullimit të zonës urbane poshtë tyre.
- Mungon një monitorimi bashkëkohor i prurjeve dhe niveleve të ujit në rezervuaret e krijuar nga këto diga e cila krijon probleme të medha për administrimin e sasisë së ujit në këto rezervuare gjatë sezonit të ujëtjes. Shembull tipik të një keqadministrimi të ujit për ujëtje mund të përmendet përdorimi i ujit në rezervuarin e Thanës I cili është rezervuari më i madh për ujëtje në vendin tone

Për sa më sipër, KKDM ka kërkuar disa herë marrjen e masave përkatëse për zgjidhjen e problematikave të mësipërme të shoqëruara me një program të detajuar pune për realizimin e këtyre masave të kërkuara me sipër në përputhje me legjislacionin në fuqi. Deri më sot, nuk ka një përgjigje pozitive dhe anagzim serioz nga ana e ekuipit të sigurisë së digave pranë MBZHR për rregullimin e gjëndjes.

Duhet theksuar se MBZHR nuk ka dorëzuar asnjë raport në KKDM për gjëndjen e digave të administruara prej saj gjatë vitit 2023.

- **Digat e mëdha për ujëtje dhe zhvillim urban të shfrytëzuara nga Bashkia e Tiranës.**

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KËSHILLI I MINISTRAVE
KOMITETI KOMBËTAR I DIGAVE TË MËDHA

Bashkia e Tiranës është përdoruesi më i madh i digave të ujitjes, peshkimit dhe për zhvillimin urban të zonës duke patur nën administrim **38 diga të mëdha** (Diga e liqenit artificial të Tiranës dhe e Bovillës administrohet nga UKT).

Kontrolli, monitorimi dhe siguria e këtyre digave kryhet nga një sektor teknik i Bashkisë Tiranë. Këto ekipe kryejnë vetëm kontrole vizual por **në asnjë digë që përdoret nga kjo Bashki, nuk ka të instaluar instrumenta të monitorimit të digave apo sisteme alarmi siç kërkohet në VKM nr. 147, neni 31 dhe 32.**

Ne asnjë digë nuk ka ndërtesa të shërbimit dhe kontrollit të digave si objekte të rëndësishme së veçantë të kërkuara në VKM përkatëse. Nga kontrollet e ushtruara në terren nga Komiteti Kombëtar i Digave të Mëdha (KKDM) në lidhje me problematikat e hasura gjatë shfrytëzimit, mirëmbajtjes dhe monitorimit të digave të mëdha të shfrytëzuara nga Bashkia Tiranë vërehet se:

- **Ne shumicën e digave të mëdha mungojnë hartat e permbytjeve në rastet e prurjeve të mëdha apo prishjes së mundshme** të digave si dhe Planet e gadishmerisë në rastet e emergjencave civile. Duke patur parasysh popullimin e zonave urbane poshte digave si dhe rrezikun e demtimeve apo humbjeve të njerezve në rastet e demtimeve dhe prishjeve të këtyre digave, është e domosdoshme dhe urgjente përgatitja e tyre.
- **Mungojnë sistemet e alarmit në trupin e digave** apo sistemet e lajmerimit të termeteve. Duke patur parasysh ndertimet e shumta në zonën poshte digave si dhe numrin e madh të njerezve në rrezik që banojnë poshte tyre, instalimi i sistemeve të tilla moderne është një domosdoshmëri urgjente dhe ligjore.
- **Mungojnë instrumentat për matjet dhe monitorimin e digave sipas standarteve teknike, kerkesave të nenit 32 të VKM përkatëse si dhe përpunimi i të dhënave të monitorimit ndër vite.**
- **Mungojnë matjet dhe analiza e sedimenteve në rezervuarët e krijuar nga këto diga** dhe kryerja e matjeve batimetrike të volumeve të rezervuareve të krijuar nga këto diga sipas kerkesave të nenit 30 të VKM përkatëse.
- **Nuk ka asnjë vlerësim të aseteve dhe rregjistrim në kadastrë për digat dhe rezervuarët që shfrytëzohen nga bashkia Tirane**

Për sa më sipër, KKDM ka kërkuar disa here marrjen e masave përkatëse për zgjidhjen e problematikave të mësipërme të shoqëruara me një program të detajuar pune për realizimin e këtyre masave të kërkuara me sipër në përputhje me legjislacionin në fuqi. Gjatë vitit 2023, Bashkia Tirane ka përgatitur një program pune për rehabilitimin e 12 digave të mëdha duke filluar edhe një proces për hartimin e projekteve për rehabilitimin e tyre. Projektet e hartuara nga kjo Bashki nuk janë miratuar nga KKDM për shkak të mosplotësimit të kerkesave të legjislacionit në fuqi dhe standarteve teknike.

Një problem që është hasur gjatë vitit 2023 është edhe mosplotësimi i kerkesave të ligjit në lidhje me miratimin e mbikqyresit të punimeve apo kolaudimin e punimeve të kryera nga Bashkia Tirane.

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KËSHILLI I MINISTRAVE
KOMITETI KOMBËTAR I DIGAVE TË MËDHA

3.4 - Kontrolli i monitorimit dhe sigurise se digave te medha

Nje problem i pazgjidhur nga MIE vazhdon te jete **mungesa e Inspektoriatit Teknik të Digave (ITD), i cili ende nuk është krijuar nga MIE, si strukturë e posaçme brenda SKDM.** Mungesa e ITD ka krijuar probleme jo vetëm për kontrollin e gjendjes së digave apo punimeve të kryera në to, por edhe për marrjen e masave dhe penaliteteve të kërkuara nga ligji në fuqi gjatë kontrollit të punimeve në terren si dhe kontrollit të dokumentacionit të kërkuar që duhet të jetë pranë shfrytëzuesit të digave.

Për rrjedhojë, **KKDM do të kërkonte një zgjidhje të shpejtë dhe një riorganizim të institucioneve ne varesi te MIE** e cila do të përmiresojë ndjeshem kontrollin me cilësi të këtyre veprave që janë të një rëndësie të veçantë.

Në të ardhmen, **KKDM sugjeron kryerjen e një reformë te thellë institucionale, organizative dhe ligjore në sektorin e digave.** Mjafton të përmendim përvojën e vendeve Europiane si Franca, Italia, Zvicra, etj të cilat për një kontroll të shtetit më të plotë, më efikas dhe të specializuar, kanë krijuar **Autoritetet e Sigurisë së digave** ku punojnë specialistë hidroteknike, konstruktor, gjeolog, sizmolog, gjeodet, mjedis dhe kane krijuar bazën e të dhënave të monitorimit të këtyre digave. Nen shembullin e ketyre vendeve, Autoriteti I Sigurise se Digave mund të jetë strukture pranë Ministrisë së Infrastruktures dhe Energjitikes ose Agjencisë së Menaxhimit të Burimeve ujore (AMBU) ose Ministrisë së Mjedisit ose të krijohet si një agjenci e specializuar e pavarur e Këshillit të Ministrave siç është Enti rregullator i Ujit. Kjo reformë është mjaft e rëndesishme për vetë faktin se ky sektor i lënë në harresë është me rëndësi të veçante për ekonominë dhe sigurinë e vendit dhe te njerezve.

Gjate vitit 2023, KKDM ne bashkepunim me eksperte zvicerane te SECO ka kryer nje analize te plote te aspekteve ligjore, institucionale dhe organizative ne sektorin e digave.

Bazuar ne kete analize rezulton se legjislacioni i sigurisë së digave dhe struktura e kërkuar institucionale e sigurisë së digave në Shqipëri te pregatitura 20 vjet me pare nuk janë më të përshtatura me mjedisin aktual. Duke u bazuar ne situaten aktuale te identifikuar gjate kryerjes se kesaj analize **kërkohet një rishikim i thellë i kuadrit institucional dhe ligjor, me caktim të qartë dhe të zbatueshëm të roleve dhe përgjegjësiive ndërmjet aktorëve të ndryshëm dhe legjislacionit mbështetës.** Nje raport permbledhes i kesaj analize eshte bashkelidhur ne shtojcen 5

Bazuar ne kete raport, jane identifikuar disa rekomandime te rendesishme, ku zbatimi i tyre kërkon një reformë sektoriale që do te sjell përmirësimin e kuadrit politik dhe ligjor, funksionimin e institucioneve dhe rritjen e zbatimit të rregullave dhe rregulloreve.

Me poshte po japim ne menyre te permbledhur rekomandimet e dhena ne kete raport

1. Të rishikohet Ligji 8681, date 02.11.2000 dhe Vendimi I Keshillit te Ministrave Nr. 147, 18.03.2004 për të mbështetur strukturën e rishikuar institucionale dhe konceptet e sigurisë së digave. Të qartësohen rolet, detyrat dhe të drejtat e të gjithë palëve të interesuara me kërkesa të qarta në lidhje me sigurinë gjatë operimit. Në këtë proces, të sigurohet fuqi e fortë zbatuese për Agjencinë Shtetërore të Sigurisë së Digave;

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KËSHILLI I MINISTRAVE
KOMITETI KOMBËTAR I DIGAVE TË MËDHA

2. Përafrimi i strukturës institucionale të sigurisë së digave me praktikën ndërkombëtare dhe në mënyrë të vecante ato europiane, duke marrë parasysh realitetin vendas, duke përforcuar detyrat e Perdoruesit të digës si subjekt përgjegjës për respektimin e të gjitha kërkesave të sigurisë dhe të një Agjencie Shtetërore të Sigurisë së Digave e cila duhet të krijohet dhe të ketë detyra të qarta për kontrollin, monitorimin dhe zbatimin e sigurisë së digave;
3. Të shkrihet Komiteti Shqiptar i Digave të Mëdha dhe Inspektorati Teknik i Digave në një Agjenci të vetme Shtetërore të Sigurisë së Digave, mundësisht në varësi të Këshillit të Ministrave ose të Ministrisë së Infrazhësive dhe Energjitikë;
4. Të krijohet Komiteti Kombëtar i digave dhe Rezervuarëve si një Shoqatë kombëtare e Digave Shqiptare e cila do të mbledh të gjithë inxhinieret konsulentë dhe zbatues në këtë sektor, përdoruesit e digave të mëdha, Universitetet dhe Institucionet e specializuara shtetërore në këtë fushë. Ky Komitet do të përfaqësojë Shqipërinë në Komisionin Ndërkombëtar për Digat e Mëdha (ICOLD);
5. Të ofrohen trajnime dhe burime teknike për sigurinë e digave për bashkitë dhe qeveritë vendore që zotërojnë dhe operojnë diga, mundësisht duke ngritur grupe teknike të sigurisë së digave nën drejtimin dhe administrimin e Ministrisë së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural në secilën prej Bashkive (pronarët e digave) ose me çdo mjet tjetër të përshtatshëm. Fillimi i mbikëqyrjes së duhur të sigurisë së digave në digat që nuk kanë të tilla;
6. Të kryhet me shpejtësi një klasifikim i rrezikut të të gjitha digave të mëdha në vend si bazë për prioritetimin e kryerjes së inspektimeve 10-vjeçare, duke i dhënë prioritet përgatitjes së Planeve të Veprimit të Emergjencave si dhe identifikimin e digave të ujitjes që përbëjnë kërcënimin më të madh për popullatën;
7. Hartimi i një grupi udhëzimesh gjithëpërfshirëse për të ofruar udhëzime për të gjithë aktorët, në mënyrë më efektive duke iu referuar një grupi udhëzuesish ekzistues kombëtarë dhe duke i përshtatur ato me situatën dhe nevojat shqiptare;
8. Përgatitja e hartave të përmbytyjeve për rastet e prishjeve të digave si dhe Planet e Veprimit Emergjent për të gjitha digat, duke përpunuar në mënyrë sekuencale dhe duke filluar me ato që paraqesin kërcënimin më të madh për popullsinë në rast të thyerjes së digës; Ky proces të koordinohet me organet e Menaxhimit të Fatkeqësive dhe të Mbrojtjes së Popullsisë (përfshirë Agjencinë Kombëtare për Mbrojtjen Civile).

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KËSHILLI I MINISTRAVE
KOMITETI KOMBËTAR I DIGAVE TË MËDHA

4. Programi dhe aktivitetet e KKDM gjatë vitit 2023.

KKDM ka zhvilluar një sërë aktivitetesh gjatë të gjithë vitit 2023 në mënyrë normale dhe në përputhje me legjislacionin në fuqi.

Në këto aktivitete kanë qenë të përfshira

- Organizimi i mbledhjeve të rregullta mujore gjatë të gjithë vitit nën drejtimin e Kryetarit të saj për të marrë vendime lidhur me të gjitha funksionet dhe detyrat e ngarkuara sipas legjislacionit në fuqi.
- Inspektime dhe kontrole në terren sëbashku me shfrytëzuesit e digave për tu njohur me gjendjen aktuale të tyre, me monitorimin e digave dhe masat e marra për mirëmbajtjen dhe sigurinë e digave. Gjatë vitit 2023 janë kryer dy kontrole të thelluara në digat e HEC Banjes dhe HEC Ura e Fanit duke dhënë konkluzionet përkatëse tek shfrytëzuesit e këtyre digave për marrjen e masave përkatëse në drejtim të rritjes së sigurisë së këtyre digave
- Takime pune me shfrytëzuesit e digave.
- Takime pune me Prefektët e Qarqeve kryesore të vendit për të shqyrtuar masat e marra në lidhje me planin e gadishmërisë për rastet e emergjencave civile si dhe me identifikimin e digave të medha që janë jashtë funksionit
- Përfaqësim i Shqipërisë në Konferencën e 91 vjetore të ICOLD në Goteborg, Suedi.
- Pjesëmarrje në takimin e tavolines së rrumbullakët me përfaqësues të autoriteteve europiane të sigurisë së digave
- Pjesëmarrje në takime pune me përfaqësues të komiteteve të digave homologe si ITCOLD, SLOCOLD, MACOLD, GRCOLD dhe nënshkrimi i marrëveshjeve të mirëkuptimit me ROCOLD dhe JPCOLD.
- Ribotimi i librit “Digat Kryesore në Shqipëri” në bashkëpunim me Arkivën Qendrore Teknike si dhe publikimi i aktiviteteve dhe udhëzimeve në faqen e internetit www.albcold.gov.al
- Organizimi i konferencës ndërkombëtare me Akademinë e Shkencave dhe FIN për rrezikun sizmik në digat e medha në Shqipëri.

Për realizimin e aktiviteteve të mësipërme, KKDM është mbështetur nga Këshilli Teknik i Përhershëm i digave të mëdha, si organi këshillimor i tij. Duhet të theksojmë se për shkak të vendimeve të Ministrisë së Financave, përfshirja e këtij këshilli, nuk ka qenë i plotë gjatë të gjithë vitit 2023. Duke u bazuar në legjislacionin në fuqi, funksionimi i KTPD duhet të jete i perhershëm dhe aktivitetet e këtij Këshilli duhet të parashikohen për tu kryer gjatë të gjithë vitit

Siç theksuam më sipër, gjatë vitit 2023, KKDM ka organizuar takimet e punës çdo muaj ku janë marrë 45 Vendime të KKDM. Këto vendime janë publikuar në faqen e Internetit të KKDM

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KËSHILLI I MINISTRAVE
KOMITETI KOMBËTAR I DIGAVE TË MËDHA

5. Përfundime dhe Rekomandime për gjendjen aktuale të sektorit të digave të mëdha dhe dambave dhe permiresimet e domosdoshme në të ardhmen .

Gjatë shqyrtimit dhe analizës së kryer nga KKDM në lidhje me situatën aktuale në sektorin e digave të mëdha dhe dambave, KKDM ka arritur në disa përfundime si më poshtë:

- **Situata në sektorin e digave në lidhje me kontrollin, monitorimin dhe sigurinë e tyre është mjaft problematike. Për permiresimin e kësaj situatë kërkohet një reformë e thellë dhe një riorganizim institucional të sektorit dhe rritje të përgjegjësisë së shfrytëzuesve të digave. Reforma duhet të mbështetet në sugjerimet e dhëna nga ekspertet e SECO si dhe në eksperiencën e vendeve të Komunitetit Europian në fushën e kontrollit dhe monitorimit të digave. Kjo reformë duhet të konsistojë në ristrukturimin e sektorit të kontrollit shtetëror dhe menaxhimit të digave, në rishikimin dhe fuqizimin e kërkesave të legjislacionit në fuqi duke bërë të mundur rritjen e vëmendjes në këtë sektor dhe ushtrimin e një kontrolli të veçantë. Është e domosdoshme të merret eksperiencia europiane për krijimin e një autoriteti të sigurisë së digave të mëdha i cili të ketë detyra të qarta për kontrollin e shtetit për gjendjen e digave, monitorimin e tyre dhe miratimin e projekteve të ndërtimit të digave të reja dhe rehabilitimit të digave ekzistuese. Ky autoritet mund të organizohet në strukturat e Ministrisë së Infrastruktura dhe Energjisë ose Ministrisë së Mjedisit ose të Agjencisë së Menaxhimit të Burimeve Ujore (AMBU). Në planin afatshkurter duhet të rishikohen dhe të përditësohet aktet ligjore dhe nënligjore në sektorin e digave të mëdha.**
- **Shumica e digave të mëdha që përdoren për prodhim të energjisë ujore, janë në monitorim dhe mirëmbahen në mënyrë të rregullt. Problematike vazhdon të jetë monitorimi i disa digave të mëdha për prodhim energjie që administrohen me konçesion nga kompani private të vogla.**
- **Shumica e shfrytëzuesve të digave të mëdha që përdoren për qëllime ujitje nuk kanë njesitë e drejtimit teknik për kontrollin, monitorimin dhe sigurinë e digave të mëdha gjatë shfrytëzimit duke mos respektuar kërkesat e nenit 29 të VKM nr. 147, datë 18.03.2004. Është një kërkesë urgjente që shfrytëzuesit e digave të mësipërme të krijojnë urgjentisht pozicionin e inxhinierit të digës/ njesisë së drejtimit teknik për sigurinë e digave me specialiste të kualifikuar duke përcaktuar në mënyrë të qartë të gjitha detyrat dhe të drejtat**

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KËSHILLI I MINISTRAVE
KOMITETI KOMBËTAR I DIGAVE TË MËDHA

e tyre gjatë procesit të shfrytëzimit, mirëmbajtjes, kontrollit, monitorimit dhe sigurisë së digës.

- **Shumica e shfrytëzuesve të digave të mëdha që përdoren për qëllime ujitje, nuk kanë dokumentacionin teknik të projekteve të zbatimit të punimeve për digat dhe Pasaportat e digave me të dhënat teknike kryesore të tyre.**
- **Kontrolli i shtetit ndaj shfrytëzuesve të digave të mëdha sipas kërkesave të ligjit, është kryer me shumë vështirësi dhe i shoqëruar me probleme të shumta që lidhen kryesisht me mungesën e inspektoriatit teknik të digave, mungesat logjistike në lidhje me kontrollet në terren, mungesat e informacioneve nga shfrytëzuesve të digave sipas kërkesave të legjislacionit si dhe mungesat e një baze të dhenash të monitorimit të tyre nga shfrytëzuesit e digave.**
- **Në sektorin e digave të mëdha ka mungesa të standarteve bashkëkohore teknike,**
- **Shfrytëzuesit e digave dhe rezervuarëve që përdoren për ujitje, nuk kanë matje dhe analiza të sedimenteve në rezervuarët e krijuar nga këto diga që prej mëse 30 vitesh, duke mos respektuar kërkesat e nenit 30 të VKM Nr. 147, datë 18.03.2004, sipas të cilës këto matje duhet të kryhen jo më vonë se çdo 5 vjet. Kjo situatë ka krijuar problematika të mëdha në menaxhimin e rezervave ujore në ujembledhësit e tyre.**
- **Digat duhet të konsiderohen realisht si objekte të rëndësishme se vecante dhe me rrisht të lartë në rast të demtimeve apo prishjeve që mund t’ju ndodhin. Shfrytëzuesit e digave duhet të marrin masat e duhura dhe të kenë prioritet plotësimin e kërkesave të përcaktuara në Raportin e Konsoliduar për vlerësimin e Riskut të Fatkeqësive në Shqipëri të përgatitur nga Agjencia Kombëtare e Mbrojtjes Civile në lidhje me carjet e digave.**
- **Mungon vlerësimi dhe rregjistrimi i aseteve të digave të mëdha që shfrytëzohen nga bashkitë dhe nga MBZHR. Mëse 90 % e shfrytëzuesve të digave, nuk e kanë të llogaritur vlerën e pasurive të paluajtshme për digat dhe rezervuarët e krijuar prej tyre. Ato nuk i kanë rregjistruar digat dhe rezervuarët në Agjencinë kombëtare të Kadastrës. Shfrytëzuesit e digave të ujitjes në bashkëpunim me prefekturat dhe MBZHR duhet të perfundojnë procesin e vlerësimit dhe rregjistrimit të aseteve të digave sa më shpejt të jetë e mundur dhe të hartohet një regjistër kombëtar i vlerës së këtyre aseteve**
- **Në më se 98 % të digave të mëdha nuk ka të instaluar sisteme të alarmit dhe nuk kanë ndërtesat e kërkuara për kontrollin dhe shërbimin e ruajtjes së digave. Kjo çështje është me e theksuar në digat me rrisht të lartë të dhëna në Shtojcën Nr. 3 të këtij Raporti.**
- **Shfrytëzuesit e 95 % të digave të mëdha që përdoren për ujitje, nuk kanë përgatitur hartat e përmbajtjeve në rastet e prurjeve katastrofike apo të prishjeve të mundshme të ndonjë dige duke mos respektuar kërkesat e legjislacionit në fuqi. Në kushtet e popullimit të shumtë në zonave poshtë digave si dhe të problematikave të vete digave, është bërë e domosdoshme përgatitja e këtyre hartave dhe hartimi i rregulloreve dhe vendimeve përkatëse për të marrë masat e duhura për të mos lejuar ndërtime të reja në këto zona si dhe përgatitjen e planeve urbanistike që të marrin në konsideratë problemet që mund të ndodhin nga prishjet e digave. Përgatitja e**

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KËSHILLI I MINISTRAVE
KOMITETI KOMBËTAR I DIGAVE TË MËDHA

hartave t epermytjeve dhe Planeve te gadishmerise ne rastet e emergjencave civile eshte e domosdoshme per digat e medha me rrisht te larte te dhena ne shtojcen Nr.3

- MIE në bashkëpunim me Institucione teknike dhe shkencore, KKDM, Akademinë e shkencave si dhe kompani konsulente me eksperiencë të hartoj standarte teknike bashkekohore duke u bazuar në rekomandimet e ICOLD si dhe në standartet teknike të vendeve europiane me eksperiencë në këto fusha.
- **MIE në bashkëpunim me KKDM duhet të shqyrtoj mundësitë për krijimin dhe funksionimin e një ekipi për kryerjen e kontrollit shtetëror teknik 10 vjeçar të digave. Si zgjidhje emergjente, rekomandojmë që të shikohet mundësia e kryerjes së këtij kontrolli nga Instituti i Ndertimit i cili jo vetëm që është pjese e strukturave te MIE por ka edhe kapacitetet teknike të nevojshme për kryerjen e këtij kontrolli. KKDM është e gatshme të kontribuojë dhe të bashkëpunojë në këto kontrole teknike duke përgatitur udhëzuesit përkatës dhe rregullat që duhet të zbatohen gjatë këtyre kontrolleve si dhe shqyrtimin dhe miratimin e raporteve të kontrollit.**
- Shfrytëzuesit e digave të mëdha që përdoren për ujtitje në bashkëpunim me MBZHR, duhet të organizojnë procesin e përgatitjes së dokumentacionit teknik të këtyre digave sipas udhëzimeve të dhëna nga KKDM. Ky proces duhet të shoqerohet edhe me një proces për përditesimin e të dhënave teknike të këtyre dosjeve përmes matjeve në terren.
- Bashkitë në bashkëpunim me MBZHR duhet të organizojnë trajnime të stafeve teknike për monitorimin, mirëmbajtjen dhe sigurinë e digave të mëdha.
- Shfrytëzuesi i digës së HEC Moglicës (Devulli HP) duhet të vazhdoj monitorimin e thelluar në lidhje me uljet në kurorën e digës së Moglicës sipas udhëzimeve dhe rekomandimeve të dhëna nga KKDM dhe të informojë me raporte teknike të veçanta çdo 6 muaj KKDM, MIE dhe Këshillin e Ministrave;
- Shfrytëzuesi i digave të kaskadës së lumit Drin (KESH sh.a.) duhet të përditësojë rregulloren e shkarkimit të plotave me fokus rritjen e sigurisë së digave të kaskadës së lumit Drin, menaxhimin e integruar të kësaj kaskade si dhe zvogelimin e rrishtit te permytjeve ne zonen e poshtme te digave te HEC Vau I dejes. KESH duhet të vazhdoj te kryej monitorimin e thelluar dhe ne kohe reale të filtrimeve në bieftin e poshtëm të digës së HEC Koman sipas rekomandimeve të dhëna nga KKDM që prej fillimit të monitorimit të tyre duke dhënë edhe rezultatet e të dhënave të monitorimit, analizat teknike dhe përfundimet përkatëse në lidhje me ecurinë e filtrimeve në këtë zonë si dhe fenomenet shoqëruese që mund të ndodhin duke përfshirë edhe turbullsinë e këtyre ujrave. KESH duhet të informojë me raporte teknike të veçanta çdo 6 muaj KKDM dhe MIE ne lidhje me këtë problematikë dhe rezultatet e monitorimit të këtyre filtrimeve. Në raste të vecanta apo përkeqesim te situatës duhet te pregatiten raporte teknike te vecanta me te shpeshta
- Shfrytëzuesit e digave të mëdha në bashkëpunim me Agjencine Kombetare te Mbrojtjes Civile duhet të kryejnë trainime dhe praktika në terren për zbatimin e detyrave të kërkuara nga Planet e gadishmërisë në rastet e emergjencave civile. Shfrytëzuesit e këtyre digave

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KËSHILLI I MINISTRAVE
KOMITETI KOMBËTAR I DIGAVE TË MËDHA

permes nje koordinimi me Agjencine Kombetare te Mbrojtjes civile duhet te kryejne testimin e planeve te gadishmerise ne rastete emergjencave civile perpara sezonit te dimrit;

- Bashkrite që janë shfrytëzuese të digave të mëdha, duhet të përgatisin inventarin e digave të mëdha që kanë dalë jasht funksionit dhe kanë nevojë për projektet e dhura dhe në përputhje me kërkesat e legjislacionit në fuqi për dekomisionimin e tyre. KKDM është e gatshme të ndihmojë dhe mbështesë këtë proces me hartimin dhe aprovimin e standarteve teknike përkatëse të bazuar në rekomandimet e ICOLD dhe në eksperiencat më të mira europiane në këtë drjetim.

F A L E M I N D E R I T